

MJERE ZAŠTITE I PREPORUKE ZA PONAŠANJE U SITUACIJAMA PRIRODNE I DRUGE NESREĆE (KRIZNIM SITUACIJAMA)

Svjesni činjenice da krizne situacije nastupaju uglavnom potpuno neočekivano, da se mogu dogoditi bilo kada i bilo gdje, a da pomoć i spašavanje ugroženih osoba nije moguće pružiti uvijek kvalitetno i brzo, važno je putem edukacije i senzibiliziranja javnosti potaknuti svakog građanina da se u danom trenutku ponaša savjesno, odgovorno, ali i u skladu s točno definiranim pravilima koje pojedina situacija nalaže. Time se smanjuju štete i moguće žrtve, omogućuje se žurnim službama da učinkovito rade svoj posao i sprječava se širenje panike.

Ovaj dio priručnika, namijenjen je podizanju svijesti i povećanju pripremljenost javnosti za izvanredne krizne situacije.

**SVOJOM SPREMNOŠĆU
POMOZITE SVOJOJ OKOLINI**

Nesreće mogu nastati bilo kada i bilo gdje. Na njih se može reagirati na više načina. Uvijek možete pozvati žurne službe. Međutim, što učiniti kada ozbiljne vremenske nepogode kao što su poplava, potres, oluje, nesreće izazvane ljudskim faktorom pogode okružje u kojem živite. Kantonalna uprava za civilnu zaštitu KSB/SBK pripremila je ovaj vodič kako bi podigla svijest

i povećala pripremljenost stanovnika na izvanredne situacije. Ovdje možete naći korisne savjete koji mogu pomoći vašoj obitelji, susjedima i vama samima. Molimo da odvojite vrijeme i da sadržaj koji je pred vama pročitate zajedno sa svojom obitelji, susjedima, prijateljima, suradnicima. Temeljem dobivenih informacija unaprijed isplanirajte kako biste postupili u svakoj kriznoj situaciji.

Sačuvajte ovu brošuru kako biste u određenim trenucima pravilno postupili i zaštili kako svoj život i zdravlje tako i život i zdravlje svojih najbližih

Kantonalna uprava za civilnu zaštitu KSB/SBK

Šta raditi prije/tijekom/nakon poplava – vodič za građane

PRIJE NASTANKA POPLAVE

- Budite na oprezu.
- Pratite obavijesti lokalnih organa vlasti, organa zaduženih za zaštitu od poplava, vijesti u medijima, itd.
- Upoznajte se sa zvučnim signalima za uzbuñivanje koji se koriste u slučaju opasnosti od poplava,
- Ako je za vaše područje izdano upozorenje o poplavi – odmah se sklonite na sigurnu lokaciju (bujična poplava se brzo razvija, nemojte čekati da vidite porast nivoa vodostaja).
- Prikupite sve što je potrebno da se snađete u prvo vrijeme kada nastane katastrofa – vodu za piće, hranu koju nije potrebno držati u hladnjaku niti kuhati, novac u gotovini, lijekove i paket prve pomoći, odjeću, toaletni pribor, radio aparat na baterije, baterijsku lampu, rezervne baterije, važne dokumente: osobnu iskaznicu/putovnicu, dokumente o osiguranju, zdravstvenu knjižicu, brojeve bankovnih računa, itd.
- Odredite alternativne rute putovanja koje nisu podložne plavljenju.
- Planirajte što ćete uraditi s kućnim ljubimcima.
- Vodite računa da u vašem vozilu ima dovoljno goriva.

- S obitelji razgovarajte o planu postupanja u slučaju poplave.
- Odredite gdje ćete se sastati u slučaju razdvajanja obitelji.
- Zaštite svoju imovinu, između ostalog, i osiguranjem imovine, ako je to moguće.
- Prenesite dragocjenosti i namještaj na viši kat/katove kuće.
 - Prenesite opasan materijal (boje, ulje, pesticide i sredstva za čišćenje) na viši kat/katove kuće.
- Isključite iz utičnice sve električne aparate.
 - Unesite u kuću sve pokretne predmete ili ih pričvrstite.
- Ako je moguće, napravite prepreke od vreća s pijeskom kako biste spriječili vodu da uđe u unutrašnjost kuće.
- Budite spremni za evakuaciju.
- Ako vam je rečeno da se evakuirate, brzo napustite kuću.

TIJEKOM TRAJANJA POPLAVE

- Budite na oprezu.
- Pratite sve vijesti.
- Nemojte voziti, osim ako ne morate.
 - Slijedite preporučene rute i izbjegavajte područja pogođena katastrofom
 - Vodite računa o putevima koje je odnijela voda, odronima i oborenim stablima i dalekovodima.
- Budite posebno obazrivi noću, kada je teže prepoznati opasnost od poplave.
- Ako se vozilo zaustavi, odmah ga napustite.
- Ako se podigne nivo vode oko vašeg automobila, odmah napustite vozilo. Popnite se što prije na uzvišenje.
- Nemojte nikada voziti poplavljenim putnim pravcima.
 - Brzo se popnite na uzvišenje/što dalje od rijeke.

- Izbjegavajte već poplavljena područja i nemojte pokušavati preći preko vodotoka.
- Držite se podalje od dalekovoda i električnih žica.
- Odmah se evakuirajte, ako mislite da ste u opasnosti ili ako vam je evakuacija savjetovana.
- Brzo djelujte. Spašavajte sebe, a ne svoje stvari.
 - Premjestite se na sigurnije područje prije nego što pristup bude presječen vodom čiji nivo raste.
- Obitelj treba putovati u jednom vozilu kako bi izbjegla razdvajanje i kako bi se smanjila zagušenost putnih pravaca.
 - Ne dodirujte električne aparate ako ste mokri ili ako stojite u vodi.
 - Osigurajte svoju kuću/stan: zaključajte sva vrata i zatvorite sve prozore.
 - Nikad nemojte pokušavati hodati ili plivati kroz vodu koja teče.
- Prije nego što odete, isključite dovod struje, vode i plina.
 - Ako neko padne ili se zaglavi u vodi: — nemojte plivati za žrtvom — pokušajte pratiti tu osobu — pozovite 121, 122 ili 123 za pomoć.

NAKON POPLAVE

- Nemojte se vraćati u poplavljeno područje sve dok nadležni organi ne objave da je povratak siguran (pratite vijesti).
- Vodite računa o putevima koje je odnijela voda, odronima i oborenim stablima i dalekovodima.
 - Držite se podalje od oborenih dalekovoda.
- Ako je objekt bio poplavljen, provjerite koliko je siguran prije nego što u njega uđete.
 - Provjerite sva oštećenja na konstrukciji. Pregledajte temelje radi pukotina ili druge štete.
- Ako sumnjate, ne ulazite u objekt prije nego što ga nadležni organ pregleda radi utvrđivanja sigurnosti objekta.
- Vodite računa o požarnim opasnostima (naprimjer, plinske cijevi, poplavljeno strujno kolo, itd.).

- Ispumpajte vodu iz podruma (ako je to primjenjivo).
- Ako sumnjate, ostavite struju isključenu sve dok električar ne pregleda sistem. Potrebno je provjeriti sve električne aparate prije nego što se ponovo počnu koristiti.
- Nosite odgovarajuću obuću (posjekotina na stopalu je najčešća povreda nakon katastrofe).
- Vodite računa o životinjama koje su možda nanijele poplavne vode.
- Slikajte oštećenja i na objektu i na stvarima u unutrašnjosti objekta radi prijave štete i naplate osiguranja.
- Tražite potrebnu medicinsku pomoć. Nemojte zanemarivati manje povrede ili bolest.
- Potrebno je da odjeća, sklonište i prva pomoć budu na raspolaganju.
- Voda u bunarima treba biti testirana da bi se utvrdio stepen čistoće vode prije korištenja vode za piće.
- Bacite lijekove, hranu i vodu koja je bila u kontaktu s poplavnom vodom.
- Djeca se ne smiju igrati u poplavljenim područjima.
- Prozore i vrata držite otvorenim radi prozračivanja.
- Prilikom popravke, zašтите svoju imovinu od štete u budućim poplavama:
 - koristite vodootporan materijal,
 - podignite električne aparate (perilice, sušilice, grijač vode...) iznad nivoa očekivanog plavljenja (ako je to moguće),
 - u kanalizacijski sistem instalirajte nepovratni ventil.

Šta raditi prije/tijekom/nakon požara – vodič za građane

PRIJE POŽARA (MJERE PREDOSTROŽNOSTI)

- Razmotrite mogućnost osiguranja vaše kuće/stana i osobnih stvari od požara
- Vodite računa o tome da članovi vašeg domaćinstva/ kolege znaju koje brojeve telefona trebaju nazvati u slučaju požara: 123, 122 i 121
- Vodite računa o tome da je broj ulice na vašoj kući/ zgradi u kojoj radite jasno vidljiv s ulice
- Skupa s članovima vašeg domaćinstva/kolegama upoznati se s planom evakuacije u slučaju požara,
- Saznajte gdje se nalaze aparati i hidranti za gašenje požara i kako se ispravno koriste.
- Saznajte gdje se nalaze izlazi za evakuaciju u slučaju opasnosti, vodite računa da su prolazi koji se koriste u slučaju opasnosti obilježeni i da na njima nema prepreka
- Ne ostavljajte uključene aparate kao što su štednjak, grijalice, kamin i drugo dok ste odsutni
- Ne ostavljajte bez nadzora zapaljene svijeće i neugašene opuške
- Vodite računa da su šibice i upaljači izvan dohvata djece i objasnite im rizike

- Instalirajte detektore požara u objektima stanovanja i redovno ih kontrolišite
- Očistite dimnjak prije početka sezone grijanja
- Vodite računa o ispravnosti električnih i plinskih instalacija
- Uvijek znajte gdje se vaši najvažniji osobni dokumenti i dragocjenosti nalaze.

ŠTA RADITI TIJEKOM POŽARA

- Ne paničite
- Ako se radi o velikom požaru, odmah napustite objekt i vodite računa o tome da isto urade svi članovi vašeg domaćinstva/sve kolege. Pokrijte lice i kosu, brzo se udaljite i vodite računa o predmetima koji mogu pasti s visine. Ne vraćajte se u objekt (zgradu/kuću, druge objekte)
 - Pozovite vatrogasce 123, policiju 122 ili civilnu zaštitu 121 kako biste dojavili požar
 - Ako je početni požar (malog obima i inteziteta), pokušajte požar ugasiti aparatom za gašenje požara ili nekim drugim sredstvima. Ako to nije moguće, evakuirajte sve osobe iz zgrade/kuće ili drugog objekta
 - Pokušajte zatvoriti sve prozore i vrata i isključite struju i plin
 - Ako ima puno dima, pužite po podu, zadržite dah, dišite plitko i ako je moguće, zavežite ili držite mokru tkaninu/ peškir preko nosa i usta
 - Ako je požar zahvatio vašu odjeću, bacite se na pod i kotrljajte se
 - U slučaju požara nikad ne koristite lift

Ako niste sigurni da ste preduzeli mjere predostrožnosti, obratite se vatrogasnom društvu i zamolite da pregleda prostor i utvrdi da nema više opasnosti od požara. Posebno vodite računa o ranjivim osobama (osobe s invaliditetom i bolesne osobe, djeca, žene, osobe starije životne dobi, itd).

ŠTO URADITI POSLIJE POŽARA

- Nemojte ulaziti u zgradu/kuću ili drugi objekt prije nego što vatrogasci potvrde da je objekt bezbjedan
- Ako ste sami gasili požar, provjerite da li je požar u potpunosti ugašen
- Kada ste u potpunosti sigurni da nema više opasnosti od požara, otvorite vrata i prozore – nemojte se zadržavati u objektu sve dok se prostorije potpuno ne provjetre
- Prilikom ulaska u objekt vodite računa o predmetima koji mogu pasti.

Šta raditi prije/ tijekom /nakon potresa – vodič za građane

KAKO PREPOZNATI POTRES

Mali i umjereni potresi

- Mogu trajati svega nekoliko sekundi i ne predstavljaju nikakav rizik od vanredne situacije.
- Lusteri se mogu pomjerati i kućni predmeti mogu zveckati.
- U čaši/ posuđu/bazenu se može pomjerati voda.
- Pod nogama možete osjetiti lagano podrhtavanje.
- Nakon podrhtavanja možete čuti snažan udarac.

Snažni potresi

- Mogu trajati do nekoliko minuta i prouzrokovati veliku katastrofu (posebno ako je jačina potresa velika, ako je epicentar u blizini gusto naseljenog mjesta i ako je epicentar blizu zemljine površine).
- Zemlja ili pod se vjerovatno pomiču, čak u znatnoj mjeri.
- Pomiče se voda u čašama/posuđu/bazenima.
- Vjerovatno ćete imati osjećaj da se tresete, a nakon toga da se kotrljate, kao da ste u moru.
- Možete vidjeti zgrade kako se njišu ili čuti tresak.

- Možete imati vrtoglavicu i možda se nećete moći kretati dok traje potres.
- Ako živite u zgradi s više katova ili u neboderu, možete u većoj mjeri osjetiti ljuljanje, a manje podrhtavanje nego što ljudi osjete u manjim, nižim zgradama. Niži katovi će se tresti brže, kao i stanovi. Na višim katovima će kretanje biti sporije, ali će se zgrada micati s jedne strane na drugu.
- Namještaj i nepričvršćeni predmeti mogu pasti ili se klizati po podu i preletjeti kroz prostoriju.
- Nepričvršćeni lusteri i lampe i stropni paneli mogu pasti
- Prozori mogu biti polomljeni
- Protupožarni alarmi i sistemi prskalice se mogu aktivirati
- Može doći do prekida snabdijevanja električnom energijom.

PRIJE POTRESA (MJERE PREDOSTROŽNOSTI)

- Ne preporučuje se kupovina kuće/zemljišta za gradnju kuće na području sklonom potresu.
- Saznajte da li je u određenom području potres prouzrokovao veće štete (stariji stanovnici bi mogli znati).
- Jasno označite «upaljeno-ugašeno» na slavinama, električnim aparatima i ventilima na plinskoj instalaciji.
- Naučite sve članove obitelji gdje se i kako pušta voda, pali struja i plin.
- Pripremite paket potrepština za vanredne situacije koje će vama i vašoj obitelji biti dovoljne za period od 72 sata.
- Prođite kroz kuću/stan i zamislite šta bi se moglo desiti u slučaju potresa i uklonite/osigurajte nepričvršćene i eventualno opasne predmete.
- Pričvrstite namještaj i glavne aparate (naprimjer, hladnjake) za zid.
- Pričvrstite skupu i tešku elektroniku.
- Držite teške predmete na nižim policama.
- Osigurajte skupe ili lomljive ukrase čiji bi lom predstavljao znatan gubitak.
- Pričvrstite ogledala, slike i druge predmete koji vise kako ne bi pali sa držača.

- Krevete postavite dalje od prozora, ako je to moguće.
- Nemojte postavljati teške slike i druge predmete iznad kreveta.
- Navučene zavjese, zastori i rolete će pomoći da polomljena prozorska stakla ne padaju u unutrašnjost prostorija.
- Pod TV aparate, kompjutere i druge manje uređaje postavite uloške protiv klizanja ili ih pričvrstite na stabilnu podlogu.
- Kemikalije koje se koriste u domaćinstvu držite na mjestu na kojem se neće lako prosuti.
- Osigurajte predmete u garaži kako biste smanjili izlivanje opasnih materija na vozila i oštećenje vozila.
- Za škole u područjima sklonim potresu: učenici trebaju držati torbe izvan učionice kako im torbe ne bi predstavljale prepreku prilikom prolaza kroz izlaz za vanredne situacije.

TIJEKOM POTRESA

(Ako se nalazite u zatvorenom prostoru)

- Lezite ispod teškog komada namještaja kao što su stol, radni stol, krevet ili bilo koji drugi čvrsti komad namještaja.
- Pokrijte glavu i tijelo kako biste se zaštitili od predmeta koji padaju.
- Držite se za predmet dok podrhtavanje ne prestane.
- Ako ne možete leći ispod čvrstog komada namještaja, ravno se ispružite na pod ili se skupite uz unutrašnji zid i zaštitite glavu i vrat rukama.
- Odmaknite se od prozora i polica s teškim predmetima.
- Ako ste u školi, lezite pod stol i tu ostanite. Lice vam treba biti okrenuto od prozora.
- Napustite zgradu čim prestane podrhtavanje (naknadni potresi su mogući ubrzo nakon prvog).
- Pomozite drugima da se evakuiraju (ako im je potrebna pomoć).

(Ako se nalazite na otvorenom)

- Ostanite na otvorenom (mogući su naknadni potresi).
- Otiđite na otvoren prostor koji je udaljen od zgrada, izbjegavajte vanjske zidove.

(Ako se nalazite u vozilu)

- Zaustavite se na sigurnom i ostanite u vozilu.
- Oslobodite cestu za vozila za spašavanje i interventna vozila.
- Izbjegavajte mostove, nadvožnjake, podvožnjake, zgrade, zidove i sve drugo što bi se moglo srušiti.
- Pratite radio u vozilu radi instrukcija.
- Ne pokušavajte izaći iz vozila ako se preko vozila nalaze srušeni električni vodovi. Čekajte na akciju spašavanja.

Potrebno je pripremiti: Najmanje dva litra vode po osobi dnevno, hrana koju ne treba držati u frižideru niti kuhati (konzervirana hrana, energetske pločice, suha hrana, itd.), otvarač za konzerve, baterijska lampa (+rezervne baterije), paket prve pomoći, lijekovi, rezervni ključevi od automobila i kuće. Vodite računa da je paket lak za nošenje, naprimjer, u ruksaku, i držite ga na dohvat ruke, na pristupačnom mjestu. Vodite računa o tome da svi u kući znaju gdje se paket sa osnovnim potrepštinama u vanrednoj situaciji nalazi.

Nastojte izbjegavati sljedeće u tijekom trajanja potresa:

- Prozore, police s knjigama i visok namještaj.
- Liftove. Ako se u toku zemljotresa nalazite u liftu, izađite iz lifta što je prije moguće.
- Srušene dalekovode

. NAKON POTRESA

- Ostanite mirni.
- Nemojte predugo koristiti mobilni telefon (mreža može pasti, što bi ometalo koordinaciju spasitelja).
- Budite spremni za naknadne potrese i sekundarne opasnosti.
 - Ostanite na otvorenom sve dok vam drugačije instrukcije ne izda štab civilne zaštite u vašoj jedinici lokalne samouprave
- Provjerite da li ima povrijeđenih i zatrpanih osoba u vašem susjedstvu.
- Pružite pomoć najranjivijim osobama (osobama s invaliditetom, osobama starije životne dobi, dojenčadi, itd.).
- Usmjerite pripadnike spasilačkih timova na mjesta na kojima su ljudi možda zatrpani.
- Pazite na pukotine na kolovozu, na komade stijena na cesti, oborene dalekovode, itd.

- Držite se na udaljenosti od srušenih dalekovoda.
- Ako je vašu kuću pogodio potres, provjerite koliko je sigurna prije nego što u nju uđete (stabilnost konstrukcije, pukotine, itd.).
- Ako sumnjate, nemojte ulaziti u objekt sve dok ga ne pregleda nadležni organ.
- Ako se morate evakuirati, ponesite sa sobom vaš paket potrepština za vanredne situacije i druge osnovne potrepštine. Na vidnom mjestu ostavite poruku u kojoj piše gdje vas mogu naći. Svoje kućne ljubimce odvedite u sklonište koje prihvata kućne ljubimce (ukoliko postoji).
- Obratite pažnju na požarne opasnosti (naprimjer, oštećeni plinovodi, poplavljena strujna kola, itd.).
- Ako sumnjate, nemojte uključivati struju sve dok električar ne pregleda sustav.
- Nemojte koristiti kamin ako je dimnjak mogao biti oštećen jer može izbiti požar ili plinovi mogu biti ispušteni – neka sve to pregleda stručno lice.
- Ako nakon potresa još uvijek ima vode u slavinama, napunite kadu ili kanister vodom u slučaju da dođe do obustave vodosnabdijevanja.
- Ne puštajte vodu u toaletu ako sumnjate da su pukle kanalizacione cijevi.
- Slikajte oštećenja na kući i na pokretnoj imovini za potrebe podnošenja zahtjeva za odštetu od osiguranja.
- Pokušajte ostati izvan kuće, barem prvu noć (spavajte negdje drugdje ili na otvorenom).
- Nosite nepropusnu, čvrstu obuću, zaštitnu odjeću i rukavice prilikom čišćenja kako biste spriječili povređivanje od zaostalih ruševina, posebno od polomljenog stakla.
- Prije izvođenja radova na opravci, razgovarajte sa stručnim licem o načinima na koje možete spriječiti ili ublažiti učinak potresa.
- Prilikom rada na sanaciji štete, preduzmite adekvatne mjere zaštite vaše imovine od mogućeg potresa ubuduće.

Šta raditi prije/tijekom/nakon izbijanja klizišta – vodič za građane

PRIJE POJAVE KLIZIŠTA (MJERE PREDOSTROŽNOSTI)

- Ne preporučuje se kupovina zemljišta za gradnju kuće na padinama ili ispod padina koje su sklone klizanju, tj. u zonama u kojima je visok stepen rizika od klizišta.
- Saznajte da li su se na tom zemljištu klizišta ranije pokretala (stariji stanovnici bi mogli znati).
- Pregledajte zemljište i okolinu kako biste vidjeli da li ima tragova klizanja tla ili odrona niz padinu.
- Vodite računa o tome da prirodni vodotoci iznad vaše kuće nisu blokirani.
- Nemojte blokirati niti jedan prirodni vodotok prilikom gradnje kuće i priključka na elektroenergetsku, plinsku, vodovodnu mrežu, prilikom uvođenja telefonskog priključka, itd.
- Ako gradite kuću na strmoj padini/ispod strme padine:
 - prilagodite projekat i tehničke karakteristike objekta,
 - nemojte uklanjati drveće i drugu vegetaciju sa padine,

— instalirajte fleksibilne cijevne spojnice.

● Ako živite na padini sklonoj klizanju:

- provjeravajte vremensku prognozu kako biste doznali kada se očekuju obilne kiše,
- izradite porodični plan pripravnosti za pojavu klizišta (šta uraditi ako klizište odsiječe prilazni put, gdje otići u slučaju evakuacije, itd.),
- uvijek imajte zalihe osnovnih potrepština (hrana, voda za piće, baterijska lampa, lijekovi, paket prve pomoći, itd.),
- u slučaju potresa, odmah napustite zonu opasnosti od klizišta i sklonite se na sigurnu lokaciju.

● Nastojte prepoznati znakove upozorenja na odrone i klizanja tla:

- pojavljuju se manja klizišta, odron kamenja i manjih komada stijena, itd.
- drveće se progresivno povija,
- javljaju se novi izvori vode,
- nivo vodostaja lokvi, manjih i većih potoka i rijeka raste velikom brzinom,
- zvuk sporog kretanja materijala,
- neobični zvukovi (pucanje stabala, itd.),
- pucanje podzemnih cijevi (vodovodnih, kanalizacionih, plinskih ...),
- savijanje ili pomicanje potpornih zidova, ograda ...
- javljaju se nove pukotine i postojeće pukotine na kolovozu, trotoaru itd. se šire,
- na fasadi objekta se javljaju nove pukotine,
- vidljive rupe između vrata i dovratnika-štoka i prozorskog otvora i okvira,
- pratite neobično ponašanje domaćih životinja: one su osjetljive na prirodne opasnosti.

● **Ukoliko primijetite neke od ovih znakova, pozovite operativni centar civilne zaštite (121), policiju (122) ili vatrogasce (123).**

● Upozorite susjede koji možda nisu svjesni potencijalne prijetnje.

● Ako odlučite da se evakuirate, odmah to uradite (slom terena/klizanje može biti skoro trenutno).

ZA VRIJEME TRAJANJA KLIZIŠTA

● Ako se evakuirate, nastojte izbjeći moguću putanju klizišta na način da koristite najkraći put do sigurnog mjesta.

● Pomozite susjedima da se evakuiraju (ako im je potrebna pomoć).

- Ako primijetite odron kamenja i manjih komada stijena, nastojte se sakriti iza drveća, stijena i drugih objekta i rukama zaštititi glavu.
- Udaljite se od potencijalnog reaktiviranog klizišta,
 - Prilikom vožnje vodite računa o pukotinama na kolovozu, vodotocima, kamenju, drveću i električnim vodovima na kolovozu, itd.

NAKON POJAVE KLIZIŠTA

- Nemojte se vraćati u područje klizišta sve dok nadležni organi ne kažu da je povratak siguran.
- Provjerite da li ima povrijeđenih ili zatrpanih osoba u blizini klizišta, ali nemojte ulaziti u zonu klizišta.
- Usmjerite spasitelje na mjesta na kojima su ljudi možda zatrpani.
- Pružite pomoć najranjivijim ljudima (osobama s invaliditetom, osobama starije životne dobi, novorođenčadi, itd.).
- Vodite računa o pukotinama, kamenju na kolovozu, oborenim električnim vodovima, itd.
- Ne približavajte se oborenim električnim vodovima.
- Obavijestite susjede o klizištu (možda su negdje otišli i ne znaju za događaj).
- Ako je neki objekt ugrožen klizištem provjerite koliko je siguran prije nego što u njega uđete (konstrukcijska stabilnost, pukotine, itd.).
- U slučaju sumnje, ne ulazite u objekt prije nego što nadležni organi odobre.
 - Obratite pažnju na opasnosti od požara (naprimjer, oštećeni plinovodi, poplavljeni strujni krugovi, itd.).
- U slučaju sumnje, nemojte uključivati struju prije nego što električar provjeri sistem.
- Slikajte oštećenja na objektu i u unutrašnjosti objekta za potrebe podnošenja zahtjeva za odštetu od osiguranja.
- Prije preduzimanja popravki na objektu ili okolnom terenu razgovarajte sa stručnjakom o vjerovatnoći pojave novih klizišta, načinima sprečavanja ili ublažavanja rizika od klizišta, itd.
- Posadite drveće ukoliko se procijeni da je potrebno vršiti sadnju

Šta raditi prije/tijekom/nakon pokretanja lavine ili obimnih snježnih padalina – vodič za građane

KAKO PREPOZNATI RIZIK OD POKRETANJA LAVINE/POTENCIJALNE OPASNOSTI PROUZROKOVANE OBIMNIM SNJEŽNIM PADAVINAMA

Potencijalne opasnosti koje obimne snježne padavine mogu prouzrokovati:

- oštećenje kuća i automobila (težina snijega)
- blokiranje cesta
- odsijecanje naselja
- rušenje električnih vodova
- lavine.

Pet glavnih faktora koji uzrokuju lavine:

- strma padina,
- (težak, svjež) snježni pokrivač,
- slab sloj snježnog pokrivača,
- vremenski uvjeti (kiša, vjetar, porast temperature)
- i — okidač (zemljotres, skijaši, itd.)

Kako prepoznati rizik od lavine:

- pucanje ili škripanje snijega ispod čizama/skija
- nedavne obimne snježne padavine (posebno u posljednja 24 sata)
- obilne kiše
- jak vjetar
- porast temperature

PRIJE OBIMNIH SNJEŽNIH PADAVINA/LAVINE (MJERE PREDOSTROŽNOSTI)

- Ne preporučuje se kupovina kuće/zemljišta za izgradnju kuće na ili ispod padine sklone pojavi lavina.
- Raspitajte se o pojavi lavina u prošlosti (stariji stanovnici bi mogli znati).
- Ako se vaša kuća nalazi na padini sklonoj pojavi lavina, postavite barijere za zaštitu od lavina, posadite drveće iznad kuće, itd.
- Ako gradite kuću u planinskom području u kojem su česte obimne snježne padavine, pokušajte izbjeći gradnju ravnog krova ili barem neka krov ima dovoljnu nosivost (izračunajte težinu vlažnog, a ne suhog snijega).
- Ako imate kosi krov, instalirajte kuke za snijeg ili snježne barijere kako biste spriječili nagli pad snijega
- Ako živite u planinskom području, u toku zime trebate imati spreman paket osnovnih potrepština koji će vam omogućiti preživljavanje u toku jednog tjedna u slučaju da vaše naselje bude odsječeno uslijed obimnih snježnih padavina/pojave lavine. Paket potrepština treba sadržavati vodu za piće, hranu koja se ne treba čuvati u hladnjaku niti kuhati (konzerviranu hranu, energetske pločice, suhu hranu, itd.), otvarač za konzerve, baterijsku lampu (+rezervne baterije), paket prve pomoći i lijekove.
- Ne preporučuje se odlazak na padine koje su sklone pojavi lavina ako uvjeti nisu povoljni (vidi gornji tekst za informacije o načinu prepoznavanja rizika od lavina).
- Prije šetnje/slobodnog skijanja u toku zime, provjerite informacije o nivou rizika od pojave lavina.
- Ako niste sigurni, pregledajte konzistentnost slojeva snježnog pokrivača.
- Pazite se sjevernih padina koje nisu naročito izložene sunčevim zracima zbog čega slojevi snijega ostaju razdvojeni.
- Pazite se padina čiji je nagib preko 25 stepeni.
- Nemojte hodati/slobodno skijati na planinama odmah nakon obilnih snježnih padavina.

- Vodite računa o snijegu kojeg je vjetar nanio na više dijelove padina.
- Nemojte sami po planini hodati/slobodno skijati (idealne su grupe od 3 do 5 osoba).

TIJEKOM LAVINE

- Pokušajte trčati/skijati kako biste se udaljili od padine koja je zahvaćena lavinom ili barem se pokušajte držati njenih ivica.
- Aktivirajte zračni jastuk u ruksaku (ako ga imate)
- Nastojte se održati na površini.

NAKON OBILNIH SNJEŽNIH PADAVINA/ LAVINE

- Očistite snijeg s krova kuće, posebno ako je krov ravan.
- Provjerite svoje susjede – možda im je potrebna pomoć.
- Usmjerite spasioce na mjesta na kojima bi ljudi mogli biti zatrpani obilnim snijegom/lavinom.
- Držite se podalje od oborenih električnih vodova.
- Ako je vaša kuća pogođena velikim snijegom/lavinom, provjerite koliko je sigurna prije nego što u nju uđete (stabilnost konstrukcije, pukotine, itd.).
- Ako imate sumnju, nemojte ulaziti u kuću sve dok je ne pregledaju nadležna tijela.
- Nemojte koristiti kamin ako postoji mogućnost da je dimnjak oštećen s obzirom da može izbiti požar ili plinovi mogu biti vraćeni u prostoriju – neka stručno lice pregleda dimnjak.
- Slikajte oštećenja i kuće i pokretne imovine za potrebe podnošenja zahtjeva za odštetu od osiguranja.
- Prije radova na opravci razgovarajte sa stručnim licem o načinima na koje možete spriječiti ili ublažiti učinak obilnih snježnih padavina/lavine.
- Prilikom izvođenja radova na opravci, preduzmite adekvatne mjere zaštite svoje imovine od obilnih snježnih padavina/lavina ubuduće.

Lavina

- Ostanite mirni.
- Pozovite gorsku službu spašavanja ako sumnjate da su ljudi zatrpani lavinom

Šta raditi prije/tijekom/nakon izbijanja industrijske nesreće – vodič za građane

PRIJE INDUSTRIJSKE NESREĆE (MJERE PREDOSTROŽNOSTI)

- Upoznajte se s vrstom industrijskog pogona ili postrojenja u blizini vašeg doma i s potencijalnim opasnostima koje mogu nastati uslijed industrijske nesreće.
- Razmislite o osiguranju kuće/stana i osobne imovine od industrijske nesreće.
- Saznajte šta trebate uraditi u slučaju industrijske nesreće (zatvoriti vrata i prozore, napustiti kuću, ne piti vodu, koristiti zaštitnu masku za disanje, odrediti smjer u kojem će se vršiti evakuacija i kuda ići itd.).
- Upoznajte se sa zvučnim signalima za uzbunjivanje koji se koriste u slučaju industrijske nesreće.
- Nabavite opremu i sredstva za osobnu zaštitu i zaštitu vaše obitelji.
- Razgovarajte s članovima svoje obitelji o potencijalnim opasnostima i načinu osobne zaštite (u zavisnosti od vrste nesreće preporučuje se ostanak u objektu ili evakuacija).
- Vodite računa o tome da članovi vašeg domaćinstva znaju telefonske brojeve koje trebaju pozvati u slučaju industrijske nesreće (121, 122 ili 123).

ŠTA RADITI TIJEKOM TRAJANJA INDUSTRIJSKE NESREĆE

- Ne paničite.
- Uključite radio i TV prijemnike kako biste dobili informacije o nesreći i mjerama zaštite i spašavanja koje je potrebno preduzeti.
 - Preduzmite mjere zaštite i spašavanja prema uputama koje daju nadležni organi, službe ili sredstva javnog informisanja

ŠTA URADITI POSLIJE INDUSTRIJSKE NESREĆE

- Nemojte se vraćati u kuću/stan sve dok nadležni organi ne potvrde da je povratak bezbjedan.
- Pregledajte (i ako je potrebno, prilagodite) upute za djelovanje u vanrednim situacijama.

OPASNOST OD MINSKO –EKSPLOZIVNIH SREDSTAVA

Ukoliko nađete neeksplozirano ubojno sredstvo :

- Ne dirajte!
- Ne pomjerajte! Ne drmajte! Ne udarajte! Ne bacajte!
- Ne rastavljajte!
- Ne stavljajte u vatru!

Prijavite!

Osnovna preporuka je da, ako naiđete na predmet koji liči na neeksplozirano ubojno sredstvo, odmah pozovete općinsku službu civilne zaštite ili brojeve

121 - Kantonalni operativni centar civilne zaštite ili

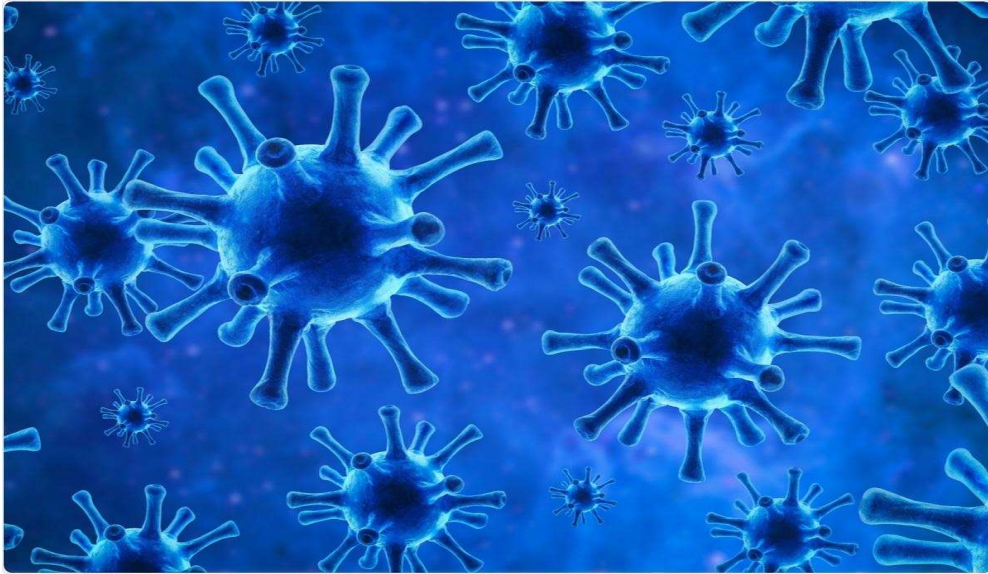
122 - policija,

te prijavite kako predmet izgleda, gdje ste ga pronašli (blizina eventualno ugroženih osoba i objekta).

Kako biste zaštitili sebe i druge:

- Ne deminirajte vlastita imanja, deminiranje mogu obavljati samo organizacije akreditirane od strane nadležne institucije.
- Izbjegavajte zabranjena i opasna područja za provođenje bilo kojih vrsta aktivnosti (radovi u polju, igra itd).
- Ne prilazite bivšim crtama razgraničenja, jer su to područja sa najvećom stopom rizika.
- Ne prilazite i ne dirajte ništa što vam je sumnjivo, napravljeno od metala ili plastike.
- Ako znate da je neko područje opasno, upozorite ostale.

**VAŽNO JE ZNATI DA JE UKLANJANJE ZNAKOVA ZA UPOZORENJE NA OPASNOST
OD MINA KRIVIČNO DJELO ZA KOJE SE ODGOVARA PRED ZAKONOM!!!**

EPIDEMIJE I SANITARNE OPASNOSTI

Neočekivano veliki broj slučajeva neke bolesti, primarno zarazne, ali i bilo koje druge, koji se javljaju u isto vrijeme na jednom području, naseljenom mjestu i većem kolektivu, nazivamo epidemijom. Svaka prirodna i druga nesreća dovodi neminovno do čitavog niza posljedica kako za čovjeka, smanjenjem njegove otpornosti, tako i u njegovoj okolini, stvaranjem povoljnih uvjeta za razvoj zaraznih bolesti. Sve tako nastale promjene mogu veoma negativno utjecati na zdravlje čovjeka, te dovesti i do bolesti sa smrtnim posljedicama. Epidemije se mogu manifestirati u dva pojavna oblika:- epidemije koje nastaju samostalno, bez povezanosti s kakvim drugim nepogodama;- epidemije koje nastaju kao posljedica nekih drugih elementarnih nepogoda (potresa, poplava, eksplozija). Mogućnost pojave epidemije iz prve grupe je znatno veća.

Vrsta epidemije	Način širenja bolesti	Bolesti	Karakteristike bolesti	Preventivne mjere
Hidrične	Vodom	-Trbušni tifus -Bacilarna i amebna dizenterija -Paratifus -Kolera -Virusni hepatitis	Eksplzivni tijek bolesti s velikim brojem oboljelih u kratkom vremenskom razmaku	-Sanacija vodnih objekata koji su umali zagađenu vodu ili: -Zabrana korištenja dostupne vode uz dovoženje potrebne količine pitke vode -Cijepljenje
Alimentarne	Hranom	-Sve bolesti kao kod hidrične epidemije -Alimentarne toksoinfokcije i intoksikacije -Botulizam -Trovanje stafilokokima -Salmoneloze	Početak jako nagao, s eksplozivnim tijekom i vrlo velikim brojem oboljelih koji može obuhvatiti čak i preko 50% zahvaćenog kolektiva	-Zabrana korištenja svake sumnjive hrane -Osiguranje higijenskog rukovanja hranom -Odgovarajuća toplinska obrada hrane -Pregled osoba koje rade s hranom na kliconoštvo -Sumnjive na kliconoštvo ukloniti iz prehrambenog pogona -Odgovarajući način čuvanja hrane
Aerogene	Zrakom	Gripa -Druge respiratorne bolesti	Bolesti su izloženi svi, a posebice ljudi koji se nalaze u većoj skupini u zatvorenom prostoru	Potrebno je izbjegavati veće skupine ljudi u zatvorenom prostoru, -Cijepljenje -Kemoprofilaksa
Transmisivne bolesti (komarci, uši, mušice)		-Pjegavi tifus -Povratne groznica -Malaria -Papatači groznica	Ukoliko na ugroženo područje dospije uzročnik bolesti, postoje povoljne mogućnosti za njihovo širenje i razvoj epidemije	Uništavanje prenositelja bolesti (komaraca, mušica, uši), - Kemoprofilaksa

POSTUPAK U SLUČAJU JAKOG/ OLUJNOG VJETRA:

- pratite informacije i prognoze o pojavi, mjestu i snazi jakih vjetrova ili nailasku oluje
- držite u pričuvi jače najlonske folije ili cerade, letve i čavle za privremenu sanaciju oštećenja na krovu ili za prekrivanje razbijenih prozorskih stakala

Postupak ako ste u zatvorenom:

- dobro zatvorite sve prozore i vrata, spustite rolete ili zatvorite prozorske kapke
- odmaknite se od prozorskih stakala u unutrašnjost građevine
- ako građevina nije solidno građena, a očekuju se orkanski udari vjetra ili pojava pijavice, sklonite se u podrum ili solidno građenu građevinu, prethodno zatvorite vodu i plin na glavnom ventilu i isključite struju na glavnoj sklopici kako bi spriječili sekundarne štete
- slušajte obavijesti na radiju i postupajte u skladu s njima

Postupak ako ste na otvorenom:

- kao pješak se krećite u pognutom stavu, uz zavjetrinu, ako je ima, pridržavajući se za čvrste predmete
- ne sklanjajte se ispod drveća zbog opasnosti od udara groma, loma grana ili rušenja stabla
- ako vozite, poštujujte upozorenja i zabrane nadležnih službi, a ako vas je orkanski vjetar, s ili bez oborina, zahvatio na otvorenoj cesti, zaustavite vozilo van prometnice, po mogućnosti u prirodnoj zavjetrini

SMOG ILI TOKSIČNA MAGLA

Smog ili toksična magla ima najštetniji uticaj na zdravlje ljudi. Predstavlja mješavinu dima i sumaglice. To su kompleksi gasova zagađivača i aerosola koji izazivaju jaku iritaciju sluzokoža. Onečišćivači zraka često izazivaju slične efekte. Sumpor-dioksid i formaldehid uzrokuju iritaciju očiju, nosa i grla i povećavaju otpornost prolazu vazduha u gornjem dijelu dišnog sistema. Azotni oksid i ugljenmonoksid umanjuju sposobnost hemoglobina da prenosi kiseonik, čime se dodatno pogoršava zdravstveno stanje srčanih i ostalih hroničnih bolesnika.

U vrijeme epizoda povećane zagađenosti zraka potrebno je:

- ograničiti kretanje djece, hroničnih bolesnika, pa i zdravih ljudi na otvorenom prostoru.
- ukoliko je nemoguće izbjeći kretanje na otvorenom, poželjno je šalom pokriti usta i nos da bi se bar djelimično ublažio štetni uticaj lebdećih čestica i čađi čija je koncentracija visoka u vrijeme povećane zagađenosti zraka.
- potrebno je konzumirati što više svježeg voća i povrća, kao i toplih napitaka (čaj, kakao i sl.).
- boraviti na čistom zraku, najbolje na planinama. Djeci i hroničnim bolesnicima posebno se preporučuje odlazak na planinu ili more u vrijeme epizoda povećane zagađenosti zraka.

EVAKUACIJA I ZBRINJAVANJE UGROŽENIH I STRADALIH :

Evakuacija je postupak pri kojem nadležni stožer civilne zaštite provodi plansko, organizirano i privremeno premještanje stanovništva i materijalnih dobara s ugroženog na neugroženo ili manje ugroženo područje na vrijeme duže od 48 sati, uz organizirano zbrinjavanje evakuiranog stanovništva. U slučaju evakuacije potrebno je pripremiti:

Ponijeti osobne dokumente za sebe i članove obitelji

Isključiti struju, plin i vodu u objektu/stanu koji se napušta

Zaključati objekt/ stan

Uzeti obavezne lijekove za sebe i članove svoje obitelji

Ponijeti hranu i piće za sebe i članove obitelji

Obavijestiti osobe odgovorne za provedbu evakuacije o kroničnim bolestima u porodici koja zahtijevaju poseban tretman i zdravstvenu skrb.

Ne zaboravite na kućne ljubimce ukoliko ih imate.

ZBRINJAVANJE: Mjere zbrinjavanja ostvaruju se tako što se po hitnom postupku za ugroženo i stradalo stanovništvo koje je evakuirano mora osigurati smještaj, ishrana, zdravstvene i ostale potrebe koje se smatraju prijeko potrebnim za život na neugroženom ili manje ugroženom području.

UPUTE GRAĐANIMA NA PODRUČJIMA POGOĐENIH PRIRODNIM I DRUGIM NESREĆAMA: Voda za piće može biti zagađena u područjima pogođenim prirodnim i drugim nesrećama zbog toga vodu sa slavina, individualnih bunara ili izvora ne treba piti dok se voda ne ispita i dok se ne daju odgovarajuće preporuke. Preporučuje se da se konzumira flaširana voda. Voda se pravilno prokuhava tako što se ostavi da ključa najmanje 1 minutu, kako bi se uništile sve bakterije, a zatim se prohladi i koristi tijekom istog dana.

Prokuhavanje vode će imati efekta ako je voda samo mikrobiološki zagađena. Ako je voda zagađena kemikalijama, prokuhavanje je neće učiniti prikladnom za piće i takva voda se ne smije koristiti.

Ako se voda za piće dezinficira, dezinfekciju vršiti prema uputstvu za doziranje, zavisno od dezinfekcionog sredstva. U slučaju nejasnoća u vezi s doziranjem dezinfekcionog sredstva, obratiti se ustanovi od koje je sredstvo nabavljeno. Higijenski neispravna voda se ne smije upotrebljavati ni za pranje suđa, zuba, lica, ruku, pranje i pripremu namirnica i pravljenje leda. Neophodno je održavanje osobne higijene, naročito često pranje ruku sapunom (prije jela, nakon korištenja toaleta, nakon čišćenja naplavnog otpada i nakon rukovanja

predmetima koji su došli u kontakt s naplavnom ili kanalizacijskom vodom). Posebnu pozornost treba obratiti na čistoću ruku kod djece i starijih osoba. Ako dođe do povređivanja, važno je znati da se otvorene rane moraju očistiti i zaštititi flasterom ili zavojem, kako bi se spriječila infekcija, te da se mora spriječiti kontakt rane s nečistom vodom. Nekada je potreban i dodatni tretman (npr. vakciniranje protiv tetanusa), a liječničku pomoć je obavezno potražiti ako se pojave crvenilo, otok ili gnojni iscjedak na rani.

Liječničku pomoć treba potražiti i u slučaju pojave mučnine, povraćanja, slabosti, proljeva i povišene temperature.

OSOBE S INVALIDITETOM I/ILI OSOBE S DRUGIM POTEŠKOĆAMA U KRIZNIM SITUACIJAMA Osobna pripravnost osobe s invaliditetom

- Napravite vlastit plan. On će vam pomoći da organizirate informacije i aktivnosti koje ćete imati u toku i nakon krizne situacije
- .- Pripremite se u skladu s vlastitim sposobnostima i ograničenjima
- .- Imajte u vidu da pomoć i njega druge osobe neće biti moguća u nekom periodu za vrijeme ili poslije krizne situacije.
- Plan koji napravite čuvajte uz komplet za preživljavanje, u automobilu, novčaniku, kolicima i sl.
- Budite spremni da date jasne upute spasiocima usmenim ili pismenim putem.

ZAPAMTITE: Učinkovitost operatera ovisi o Vašim informacijama:

- ŠTA SE DOGODILO!
- GDJE SE DOGODILO!
- KADA SE DOGODILO!
- KOLIKO JE UNESREĆENIH!
- KAKVU POMOĆ TREBATE!
- TKO ZOVE!

ZNACI ZA UZBUNJIVANJE I POSTUPCI GRAĐANA U SLUČAJU OBJAVLJIVANJA ZNAKA ZA UZBUNJIVANJE

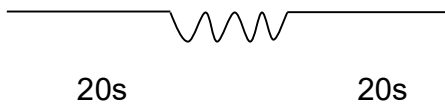
Znaci za uzbuñivanje jedinstveni su na području Federacije. Znaci su:

1. „Upozorenje na nadolazeću opasnost“
2. „Neposredna opasnost“
3. „Prestanak opasnosti“
4. „Vatrogasna uzbuna“

Upotreba, uređaji i način emitiranja signala za uzbuñivanje te emitiranje, nadležnosti, postupci nakon emitiranja, provjera ispravnosti uređaja, postupci građana na znak za uzbuñivanje i po prestanku opasnosti te obveze isticanja znakova kao i rokovi za isticanje znakova za uzbuñivanje i usklađivanje rada sirena, dati su u Pravilniku o organiziranju i funkcioniranju operativnih centara civilne zaštite („Službene novine Federacije“ broj 09/19).

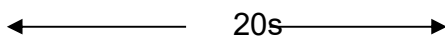
UPOZORENJE NA NADOLAZEĆU

OPASNOST

Uključite radio ili TV prijamnik!

Poslušajte priopćenje o vrsti nadolazeće opasnosti i mjerama

koje je potrebno poduzeti. Poduzmite mjere koje će vam pomoći u pripremi za opasnost.

Signal „Upozorenje na nadolazeću opasnost“ oglašava se kombinacijom jednoličnog i zavijajućeg tona u trajanju od /60/ sekundi (dva jednolična tona po dvadeset /20/ sekundi koje dijeli zavijajući ton od dvadeset /20 / sekundi.

NEPOSREDNA OPASNOST

Uključite radio ili TV prijamnik!

Poslušajte priopćenje o vrsti opasnosti i mjerama koje je potrebno poduzeti! Žurno poduzmite mjere zaštite iz priopćenja koje je potrebno poduzeti.

← 60s →

Signal „Neposredna opasnost“ oglašava se neprekidnim zavijajućim tonom u trajanju od šezdeset /60/ sekundi.

PRESTANAK OPASNOSTI

Možete prestati provoditi mjere zaštite iz priopćenja.

U slučaju potrebe, pomozite u akcijama spašavanja koje provode snage zaštite i spašavanja.

Znak se upotrebljava i za potrebe ispitivanja ispravnosti i razvoja sustava za uzbunjivanje.

← 60s →

Signal „Prestanak opasnosti“ oglašava se jednoličnim tonom u trajanju od šezdeset /60/ sekundi.

VATROGASNA UZBUNA

20s 15s 20s 15s 20s

trebaju

← 90s →

Ostanite mirni!

Znak za uzbunjivanje odnosi se na pripadnike vatrogasnih i drugih postrojbi zaštite i spašavanja koje odmah

postupiti sukladno utvrđenim planovima.

Signal „Vatrogasna uzbuna“ oglašava se jednoličnim tonom sa pauzama sveukupno u trajanju od devedeset /90/ sekundi (tri jednolična tona po dvadeset /20/ sekundi i dvije pauze po petnaest /15/ sekundi.